

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

*Mag. Branka Jarc Kovačič,
Branka Balantič, univ. dipl. org.*

*predavateljici in organizatorici praktičnega
izobraževanja*

Višja strokovna šola, Šolski center Kranj

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZNAČILNOSTI VIŠJEŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

- Višješolsko strokovno izobraževanje je del terciarnega izobraževanja.
- Ovrednoteno je s 120 ECTS kreditnimi točkami in traja 2 leti.
- Študij je izrazito praktično usmerjen in temelji na jasno definiranih potrebah delodajalcev oz. trga dela.
- Diplomanti VSŠ so visoko kvalificirani strokovnjaki, usposobljene predvsem za izvajanje praktično naravnanih delovnih procesov.

PRAKTIČNO IZOBRAŽEVANJE (PRI)

- Povezovanje teorije in prakse: **800 ur**
- **PRI pogoj za ponavljanje letnika oziroma za prehod iz 1. v 2. letnik.**
- Študent si podjetje za opravljanje PRI praviloma poišče sam. Pri tem mu je v pomoč mreža podjetij s katerimi sodeluje šola.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Cilji razvoja kompetenc študentov v okviru PRI so:

- **SINTEZA ZNANJ** pridobljenih v okviru različnih predmetnih področij v šoli, z uporabo teoretično pridobljenih znanj pri reševanju inženirskega problema v podjetju.
- **ZNANJE, RAZUMEVANJE in POVEZAVA** teoretičnih in praktičnih znanj v osnovo za reševanje inženirskega problema na posameznih strokovnih področjih (poznavanje načinov reševanja posameznega problema, obvladovanje tehnološko-tehničnih parametrov posameznih strojev in naprav in organizacije dela, na katerih temelji proces ali tehnologija).
- **UPORABA ZNANJA** (sodoben pristop pri reševanju inženirskih problemov)
- **REFLEKSIJA** (sposobnost kritične analize in primerjave različnih izkustvenih reševanj problema).
- **DRUGO** (kritičnost, samokritičnost, delo v skupini, kreativnost, avtonomnost, podjetništvo, priprava/vodenje/koordiniranje projektov ...).

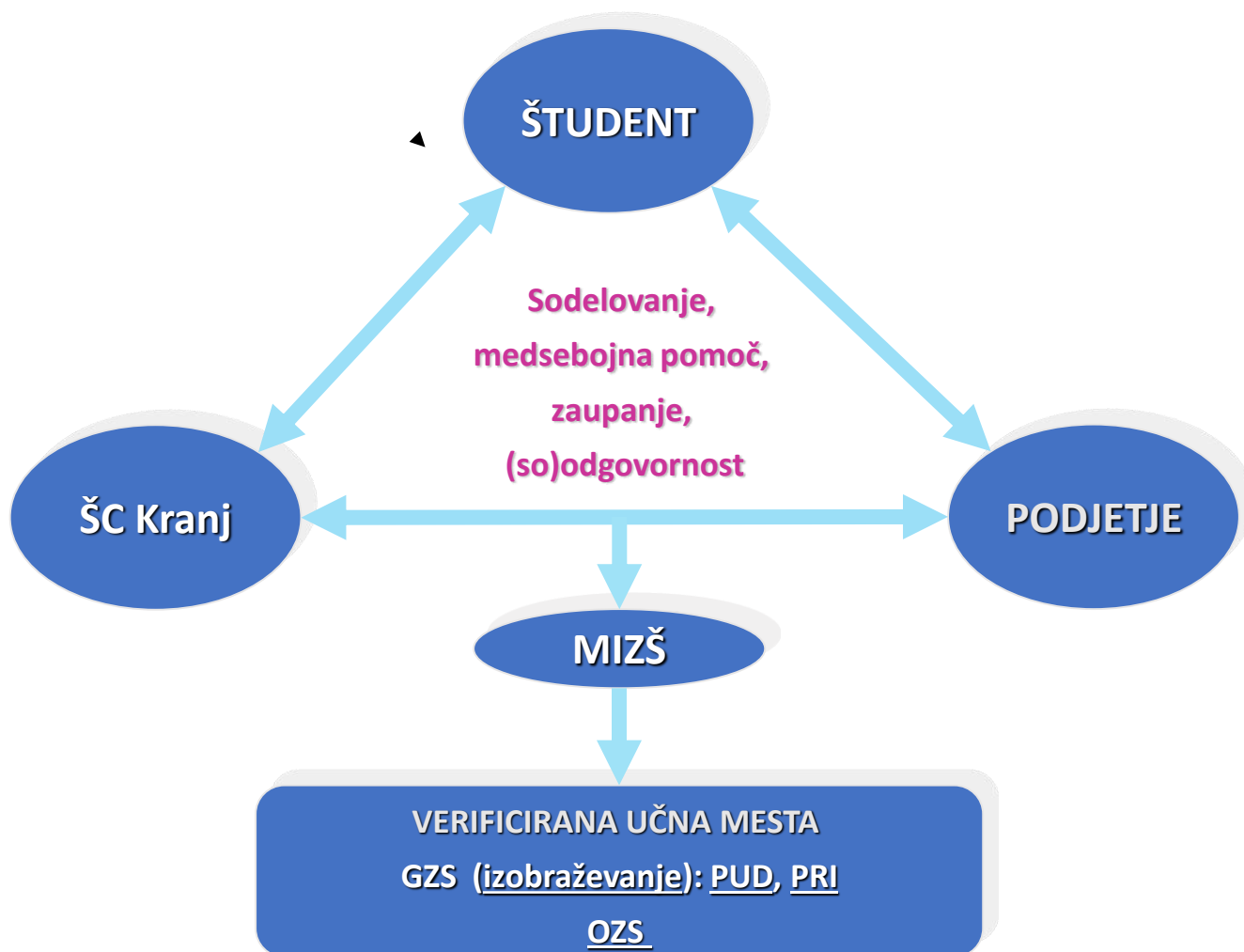
REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Študenti s posebnimi potrebami (ŠPP)

- Zaradi dolgotrajnih fizičnih, mentalnih, intelektualnih ali senzornih okvar, se ŠPP v nasprotju z ostalimi študenti, srečujejo z ovirami, ki preprečujejo ali ovirajo njihovo polno in učinkovito vključevanje in sodelovanje v študijskem procesu → **v študijskem procesu in v študijskem okolju potrebujejo različne prilagoditve in pomoč.**

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

KAJ DELAMO DOBRO?

- Študentom omogočamo pridobitev **statusa študenta s posebnimi potrebami**.
- PRI ŠPP organiziramo in izvajamo po **individualiziranem programu** z ustreznimi prilagoditvami in podporami, **ki so usklajeni s potrebami študenta in cilji PRI**.
- Zavedanje: **Vsak študent kot posameznik je drugačen** → možnosti in rešitve ne morejo biti za vse enake → **ŠPP** pri oblikovanju individualnega programa izvajanja PRI čim bolj **aktiven**, saj bo le tako lahko zadovoljeval svoje individualne potrebe in si povečeval zaposlitvene možnosti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Status ŠPP na VSŠ

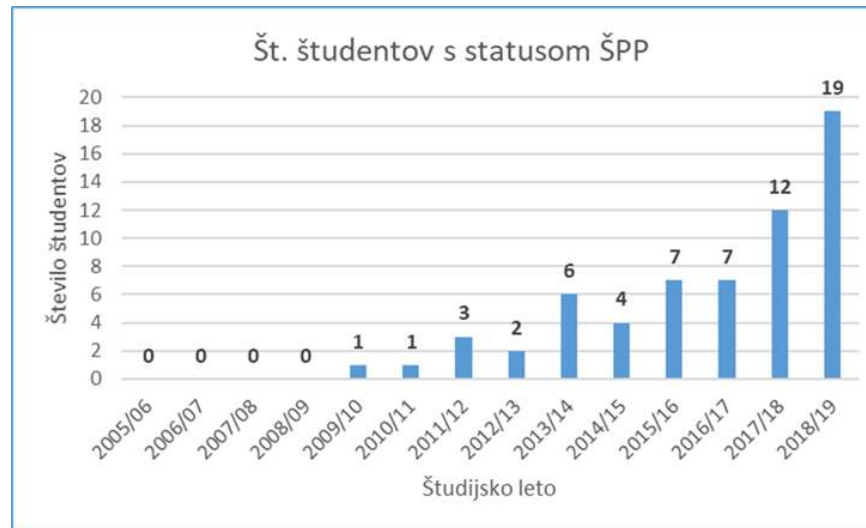
- **Izhodišče:** Interni Pravilnik o prilagajanju študija ŠPP → prilagoditve pri izvedbi PR, SV in LV, v načinu opravljanja PRI, v načinu preverjanja in ocenjevanja znanja ter prilagoditve pri uporabi knjižnice.

Vključeni v postopek pridobitve statusa ŠPP

1. **Študijska komisija**, upoštevajoč vrsto težav študenta, na podlagi predložene dokumentacije (zadnje pridobljeno strokovno mnenje in/ali odločba o usmeritvi, strokovna dokumentacija (fotokopije novejših izvidov, zdravniška mnenja in odpustnice, psihološka in druga poročila ter mnenja ...)), poda predlog o dodelitvi statusa ŠPP, vključno z obdobjem dodelitve statusa.
2. **Ravnateljica** izhajajoč iz predloga študijske komisije, izda sklep o dodelitvi statusa ŠPP z obrazložitvijo, v kateri opredeli primanjkljaj, oviro oziroma motnjo študenta in študentu določi predavatelja tutorja.
3. **Predavatelj tutor** skozi neposreden pogovor s **študentom** o njegovih potrebah poišče individualne rešitve in jih v obliki prilagoditev zapiše v individualiziran program podpore.

Stanje na VSŠ

- **Največ ŠPP vpisanih v program informatika in ekonomist.**
- **Razlogi glede na pogostost:** »primanjkljaji na posameznih področjih učenja«, »dolgotrajno bolan študent«, »govorno-jezikovna motnja« in »študent z več motnjami«.
- **Opazanja:** dejanska številka nekoliko večja (predavatelji opažamo, da nekateri študenti vloge ne oddajo).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Spremljanje organizacije in izvedbe PRI študentov s posebnimi potrebami

- Pridobivanje povratnih informacij o učinkih izvedenih PRI ŠPP že med opravljanjem PRI (obiski organizatorjev PRI ŠPP v podjetjih, pogovori s kadroviki in mentorji ŠPP).
- Organizacija strokovnih posvetov z delodajalci in mentorji ŠPP v podjetjih.
- Dogovorjeni načini medsebojnega komuniciranja in poročanja.

Primeri dobre prakse

- INFOTRANS d. o. o. – PRI za 2. L, EKN
- Iskraemeco, d. d. – PRI za 1. in 2. L, MEH, štipendist, zaposlitev (gluhonemi študent)
- EUROPLUS d. o. o. – PRI za 1. in 2. L, INF, zaposlen (avtist)
- MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO – PRI za 1. in 2. L, INF, zaposlen (avtist)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

KJE SE LAHKO IZBOLJŠAMO?

- Organizacija srečanj z vodstvi podjetij, kadroviki in mentorji **pred začetkom PRI** na temo PRI ŠPP.
- Dopolnitev obstoječe publikacije za PRI z **napotki mentorjem za delo s ŠPP**.
- Spodbujanje predavateljev tutorjev in mentorjev v podjetjih za vključevanje v **programe profesionalnega usposabljanja** (delavnice za predavatelje tutorje in mentorje, PAUM),
- Sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki za ravnanje z osebami s posebnimi potrebami na izvedbeni ravni – pomoč pri izdelavi ŠPP prilagojenega programa izvedbe.
- Aktivna vključitev v projekt **PREHOD MLADIH NA TRG DELA = vezni člen med deležniki → dosedanje izkušnje so dobre**.
 - **Problem** = onemogočena vključitev študentov brez predhodne odločbe o usmeritvi (kljub motivaciji!).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Ključnega pomena za **uspešno vključevanje mladih v realna delovna okolja** je **sodelovanje** vseh, ki se na svoji poklicni poti srečujemo z njimi.

Vsi mi lahko z **medsebojnim zaupanjem, sodelovalnim načrtovanjem in stalnim usposabljanjem** razvijamo **nove strategije dela**, ki se bodo pri mladih s posebnimi potrebami izrazile v širši družbeni koristi:

- povečanja njihove samozavesti,
- izboljšanja medsebojnih odnosov in
- manjši odvisnosti od različnih vrst pomoči.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

mag. Andrej Gregorač

ravnatelj Vzgojnega zavoda Kranj

Vzgojni zavod Kranj

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ORGANIZACIJA IN POPULACIJA

- 5 stanovanjskih skupin (občine Kranj, Preddvor, Škofja Loka), do 40 otrok in mladostnikov
- Mladinsko stanovanje (Kranj), do 4 mladostniki od 17 let dalje
- Otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi motnjami
- Starost: od 8 do 20 let
- Kraj bivanja: vsa Slovenija
- Kraji šolanja: OŠ v bližini šol, SŠ od Jesenic do Ljubljane

ZNAČILNOSTI POPULACIJE

- Razmere v družini: socialno-ekonomska ogroženost, razbita družina, nezaposlenost staršev, alkoholizem, nasilje v družini, različni vzgojni stili, vzgojna nemoč, nedoslednost,...
- Biološke značilnosti funkcioniranja (možganske disfunkcije)
- Čustvene in vedenjske motnje: zelo splošna definicija – problematično zaradi zaznavanja in priznavanja ČVM pri otroku/mladostniku
- Odločba KUOPP: problematično v SŠ

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZNAČILNOSTI POPULACIJE

Projekt PREHOD MLADIH sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZNAČILNOSTI POPULACIJE V ŠOLI

- Na videz ne odstopajo od vrstnikov
- Moteča vedenja, disocialna vedenja, izostanki od pouka, neopravljanje obveznosti in nalog
- Uživanje PAS
- Izločenost iz socialnega okolja, združevanje z enakimi vrstniki
- Psihiatrične težave
- Največji problem naših otrok: NIMAJO SOCIALNE MREŽE!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ZNAČILNOSTI POPULACIJE V ŠOLI

- Neuspešni v šoli, veliko izostankov
- Nimajo interesov, hobijev
- Niso vztrajni, niso potrpežljivi, niso tolerantni v običajnih situacijah
- Slabe učne in delavne navade
- Lahko so pretirano ustrežljivi in neiskreno prijazni
- **Kljub vsemu gre za populacijo, ki je funkcionalna!**

**VSE TO SO PREŽIVETVENI MEHANIZMI, V OZADJU JE STRAH,
STISKA, NEMOČ, NEZNANJE, OSAMLJENOST,...**

ZNAČILNOSTI POPULACIJE NA DELOVNEM MESTU

- Na kratek rok lahko uspešni, delavni
- Hitro odsotni na delovnem mestu
- V kratkem času menjava več delovnih mest
- Trajno nezadovoljni, vse jih moti,...
- Zelo občutljivi na določene pravice (malica, kajenje,...)
- Hitro se znajdejo v konfliktih z nadrejenimi
- Lahko zelo uspešni v nepričakovanih okoljih (vrtci, domovi za ostarele,...)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

NEVARNOSTI PRI ZAPOSLOVANJU

- Izkoriščanje nepoznavanja pravno-delovne zakonodaje
- (Ne)Plačilo „na roko“ brez pogodbe
- Brez zavarovanja in socialne varnosti
- Urna postavka manjša od 3 EUR/uro
- Koriščenje sofinanciranja za prvo zaposlitev
- Neustrezne delovne razmere, nadlegovanje in nasilje na delovnem mestu

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

PROGRAMSKE REŠITVE

- Produkcijška šola (MD Jarše)
- PUM (ob prehodu iz šole na delovno mesto)
- CenterKontura (težje zaposljivi mladostniki)
- Podaljšano mentorstvo/vajeništvo na začetku delovne kariere
- Zaposlitveni programi in delovna terapija v vzgojnih zavodih
- Socialno podjetništvo: specializirana podjetja določenih branž, ki sodelujejo z vzgojnimi zavodi (Fundacija Vincencija Drakslerja)
- Projekt PREHOD MLADIH NA TRG DELA

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Ada Šturm, univ. dipl. ped.

šolska svetovalna delavka

OŠPP Jela Janežiča

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

OŠ JELA JANEŽIČA IZVAJA

Programi:

- NIS: Devetletni prilagojen osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom,
- PPVI: Posebni program vzgoje in izobraževanja,
- UŽD (Učenje za življenje in delo).

KDO SE NAČELOMA VKLJUČUJE V KATERI PROGRAM?

- 2 skupini učencev:
- NIS: relativno homogena skupina učencev (LMDR) – nadaljevanje šolanja v nižjem poklicnem izobraževanju, iskanje zaposlitve na rednem trgu dela.
- PP: zelo heterogena skupina učencev (ZMDR, TJMDR, TMDR) – zaposlitev pod posebnimi pogoji, vključitev v VDC.

SPREMEMBE V POPULACIJI

Učenci NIS so postali zelo heterogena skupina:

- osnovni motnji so pridružene še druge motnje ali težave (ADHD, motnje avtističnega spektra, čustvene težave/motnje, vedenjske težave/motnje, senzorne motnje/težave, druga posebna zdravstvena stanja),
- zelo različne prilagoditvene sposobnosti,
- zelo raznoliko celostno funkcioniranje (intelektualne IN prilagoditvene zmožnosti) →

ZELO RAZNOLIKE ZAPOSLOVNE (Z)MOŽNOSTI →

→ POGOJI NA REDNEM TRGU DELOVNE SILE USTREZAJO LE PEŠČICI.

SPREMEMBE V POPULACIJI

Učenci PP ZMDR so postali zelo heterogena skupina

- zelo raznolike intelektualne zmožnosti
- zelo različna stopnja samostojnosti
- zelo različne prilagoditvene sposobnosti
- zelo različne kompetence

zelo raznoliko celostno funkcioniranje

→ **ZELO RAZNOLIKE ZAPOSLOTVENE (Z)MOŽNOSTI** →

VDC NI REŠITEV ZA VSE! → UŽD: Iskanje novih
možnosti za zaposlovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

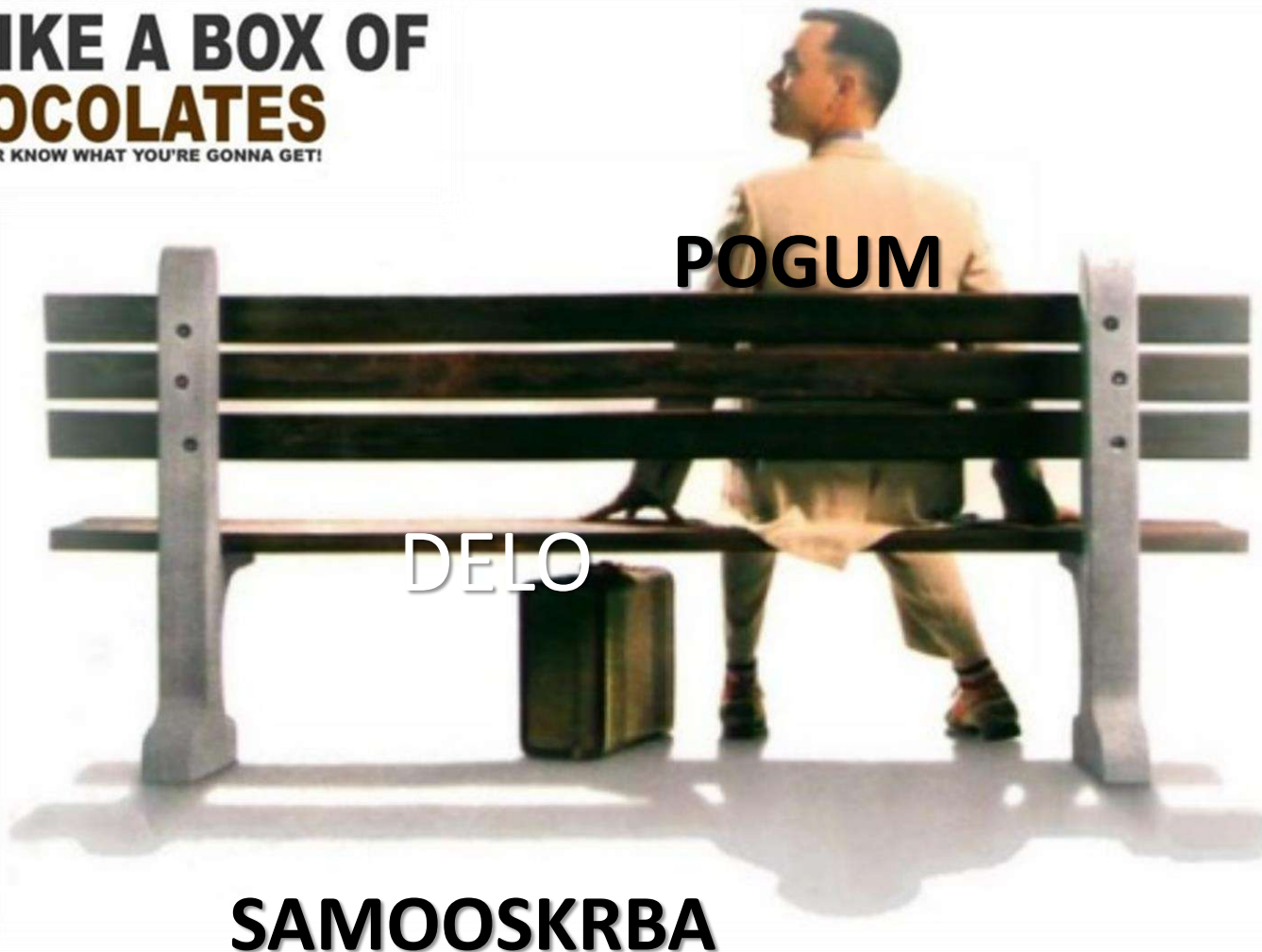
Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

AKCIJSKI NAČRT...za vsakega posebej

**LIFE IS LIKE A BOX OF
CHOCOLATES**
YOU NEVER KNOW WHAT YOU'RE GONNA GET!

POGUM

DELO

SAMOOSKRBA

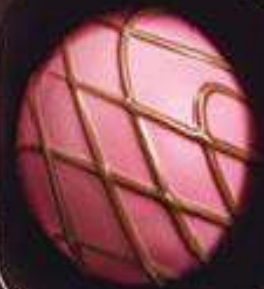

PETROL

Raznašanje
cerkvenega
čtiva

KNJIŽNICA
VANA TAVČARJA

- Učenci NIS – nimajo posebnega statusa.
- Učenci PP pri 18. letu dobijo status invalida in s tem določene pravice, v veljavo je stopil (se pa še ne izvaja) tudi nov Zakon o socialni vključenosti – prinaša možnost prehajanja med statusi.

**TRENTNO JE NAJVEČ RANLJIVIH POSAMEZNIKOV V
POPULACIJI Z LMDR.**

Delež teh posameznikov narašča.

POSEBNE POTREBE V DELOVNEM OKOLJU

OSEBE S PP:

- za usposabljanje potrebujejo več časa
- za zaposlitev dozori kasneje (po 25-tem letu, zato ne bi smeli biti sorilnostno obremenjeni → **smiselnost UŽD-ja**),
- v začetni fazi potrebujejo intenzivnejše vodenje in spremljanje, več razumevanja, primeren odnos,
 - potrebujejo umirjeno delovno okolje,
- potrebujejo razumljiva, konkretna navodila, delo je potrebno razdeliti na več faz,
 - na spremembe se dlje časa privajajo.
- **SČASOMA SE DOBRO VKLJUČIJO V KOLEKTIV, SO VESTNI IN MARLJIVI.**

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

SPREMEMBE DELOVNIH MEST

- storilnostna in tržna naravnost podjetij,
- ukinjanje lažjih, pomožnih delovnih mest,
- avtomatizacija,
- hiter razvoj podjetij, ki prinaša nenehne spremembe.

„Sin je končal dvoletni program in pridobil poklic obdelovalca lesa. Opravil je tudi pripravništvo. Vse je uspešno končal. Bil je zelo vesten in skrben. Samostojno se je vozil na delovno mesto. Po potrebi je bil pripravljen delati tudi 12 ur. Delal je zelo različna dela: pomival posodo, kidal sneg, opravljal pomožna dela v delavnici. Po pripravništvu je bilo vsega konec. Štiri leta je bil doma. Poslal sva nešteto prošenj in dobila vrnjena 2 odgovora – da ga ne sprejmejo. Ko so določeni delodajalci slišali, da je končal prilagojen program, so z njim že takoj zaključili.“

Izkušnja mame (Okrogla miza na temo zaposlovanja ob 70-letnici OŠ Jela Janežiča, november 2015).

Anketa: leta 1999 – 45% brezposelnih, leta 2015 – 70% brezposelnih.
Kratkotrajne zaposlitve: od 1 do največ 36 mesecev.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

ODRASEL ČLOVEK SE POTRJUJE PREDVSEM SKOZI DELO, TUDI ČE IMA POSEBNE POTREBE:

- ohranjanje osebnega dostojanstva,
 - optimalna samostojnost,
- občutek vrednosti in koristnosti za družbo,
 - občutek enakovrednosti.

REŠITVE

„Če ne bi imela razumevajočih staršev, bi že zdavnaj obupala.“
(anketa 2015)

- systemske,
- družbeni dogovor,
- prehodno obdobje: „*Pomagala mi je svetovalka s CentraKontura.*“ (anketa 2015)
- inkluzivno zaposlovanje – inkluzivno delovno okolje,
- spremembe v politiki zaposlovanja podjetij – načrt, ki predvideva inkluzivna delova mesta,
 - ohranjanje lažjih, pomožnih delovnih mest,
- usposobljeni mentorji za uvajanje na delovna mesta,
 - socialno podjetništvo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Metka Teržan, dr. med., spec. med. dela in športa

URI Soča in ZD Škofja Loka

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, Ur.I.RS 9/92

Pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, ki so zagotovljene brez doplačil:

Zdravljenje in rehabilitacija otrok, učencev in študentov, ki se redno šolajo in otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju ter otrok in mladostnikov z nezgodno možgansko poškodbo in okvaro možganov....

Izvajamo poklicno rehabilitacijo učencev, dijakov in šolarjev

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Center za poklicno rehabilitacijo

- Izvajanje poklicnega usmerjanja, poklicne in zaposlitvene rehabilitacije,
- razvojne aktivnosti in raziskovanje, izobraževanje
- Služba Maribor (Murska Sobota, Ptuj)
 - Osebe s težavami v telesnem funkcioniranju
 - Osebe s težavami v duševnem zdravju
- Služba Ljubljana
 - Osebe s težavami v telesnem funkcioniranju in težavami v duševnem zdravju
 - Slepimi in slabovidni

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Center za poklicno rehabilitacijo

- Program poklicnega usmerjanja
- Program zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov
- Program poklicne rehabilitacije kot dela kompleksne rehabilitacije
- Prehod mladih

Otroci in mladostniki so vključeni predvsem v usmerjanje v ustrezno obliko šolanja (poklicno usmerjanje) ter v programe, ki jim olajšajo kasnejši prehod iz šole na ustrezno delovno mesto (zaposlitvena rehabilitacija).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Poklicno usmerjanje

Napotitelji: izbrani pediatri, šolski zdravniki,
specialisti (psihiatri, fiziatri...)

Člani tima

- Zdravnik specialist medicine dela : medicinska dokumentacija, klinični pregled, ocena ravni funkcionalnih zmogljivosti
- Socialni delavec: socialna in delovna anamneza, pregled pravic po zakonih, kontakt z delodajalcem
- Klinični psiholog: testiranje in ocenjevanje intelektualnih, osebnostnih, psihosocialnih karakteristik, prilagoditvenih mehanizmov, odločilna vloga glede nadaljevanja izobraževanja, večje spremembe v poklicni karieri
- Delovni terapevt: ročne spretnosti, samostojnost pri raznih aktivnostih, ocenjevanje na lažjih delovnih vzorcih za ugotavljanje utrujanja, iznajdljivosti, sposobnosti učenja in upoštevanja navodil
- Rehabilitacijski tehnolog: v kabinetih za ocenjevanje rehabilitanda obremeni z različnimi delovnimi vzorci, opazuje dolgoročno učinkovitost in vzdržljivost, ki jo lahko tudi izmeri

Timski pristop, ocenjevanje iz dela

- Tim deluje inter- in trans-disciplinarno. Posameznika obravnava celostno, tako da vsi člani delujejo sinergistično ter sočasno in z interakcijo svojih ugotovitev rešujejo njegov poklicni / zaposlitveni / delovni problem.
- Vsak član tima prispeva pomembne podatke skladno z načeli, metodami in tehnikami, ki veljajo za njegovo strokovno področje.
- Izdelana je timska dokumentacija za vse izvajane postopke in se hrani kot sestavni del spisa vsake obravnavane osebe

Ocenjevanje skozi delo

- Ali navodila razume (ustno, pisno, demonstracija)?
- Ali jih uspešno prenese v izvedbo?
- Ali opazi napake, ki jih naredi?
- Ali jih sam korigira?
- Ali delo prekinja? Zakaj? Kako pogosto?
- Ali navaja bolečine med delom?
- Kakšen delovni položaj zavzema?
- Kakšna je njegova učinkovitost v % predvidenega industrijskega standarda?

Kakšni so predlogi oziroma mnenja?

Učenci, dijaki, študenti:

- predlog glede nadaljnjega šolanja – da ali ne
- predlog glede stopnje šolanja
- predlog glede ustrezne smeri šolanja
- **ocena funkcionalnih zmogljivosti glede na pričakovane obremenitve in zahteve v poteku študija, na potencialnem delovnem mestu**
- predlog vključitve v zaposlitveno rehabilitacijo

Kakšne zdravstvene težave – diagnoze imajo mladi v naših programih

Neoplazme	2
Shizofrenija, shizotipske in blodnjave motnje	1
Razpoloženske (afektivne) motnje	2
Motnje osebnosti in vedenja v odrasli dobi	1
Duševna manjrazvitost (mentalna retardacija)	5
Motnje duševnega (psihološkega) razvoja	10
Vedenjske in čustvene motnje, ki se začnejo navadno v otroštvu in adolescenci	3
Bolezni živčevja	12
Bolezni očesa in adneksov	1
Bolezni obtočil	2
Bolezni mišično-skeletnega sistema in vezivnega tkiva	1
Prirojene malformacije, deformacije in kromosomske nenormalnosti	7
Poškodbe, zastrupitve in nekatere druge posledice zunanjih vzrokov	2

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Zaključki

- Izidi obravnay različni, izobraževanje tako v rednih, kakor v specialnih izobraževalnih ustanovah
- Starost oziroma razred obravnave – prepozno
- Razdelitev po območjih – neenakomerna
- Posamezniki s povprečno 3 funkcijskimi težavami
- Izobraževanje ni le usposabljanje za bodoči poklic, je tudi možnost socialne vključenosti
- Vloga drugih institucij
- Odločanje o poklicu v luči pogledov za naprej - zaposlitve

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Mateja Košnik, univ. dipl. psih.

Center za socialno delo Gorenjska, enota Kranj

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Na CSD odrasle osebe s posebnimi potrebami obravnavamo v okviru dveh zakonov

- Zakon o socialnem vključevanju invalidov
- Zakon o osebni asistenci

ZAKON O SOCIALNEM VKLJUČEVANJU INVALIDOV

1. Upravičenci so polnoletne osebe:

- z zmernimi, težjimi ali težkimi motnjami v duševnem razvoju,
- z avtističnimi motnjami, ki imajo tako hudo obliko neprilagojenega vedenja, da jim onemogoča samostojno življenje in pridobivanje sredstev za preživljanje,
- gluhoslepi z najmanj 50 odstotno izgubo sluha po Fowlerju in prvo do vključno peto kategorijo slepote in slabovidnosti,
- z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro in
- najtežje gibalno ovirane osebe, ki se zaradi invalidnosti ne morejo same vključevati v družbo in si zagotavljati socialne varnosti.

Pogoj za pridobitev statusa je, da je invalidnost nastala pred 18. letom (oz. do 26. v primeru rednega šolanja), izjema so osebe s poškodbo glavo, osebe z avtizmom in gluhoslebe osebe, pri katerih invalidnost lahko nastane kasneje, vendar pred prvo zaposlitvijo oz. če iz naslova zavarovanja ne dobijo nobenih pravic.

2. Pravice

- Nadomestilo za invalidnost (v višini varstvenega dodatka – trenutno 577.34 EUR).
- Dodatek za pomoč in postrežbo (za osebe, ki potrebujejo nego in pomoč drugih pri opravljanju osnovnih življenjskih potreb).

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

3. Socialno vključevanje invalidov

Leta 2022 stopi v veljavo tudi tisti del zakona, ki se nanaša na socialno vključevanje invalidov, kamor sodijo storitve socialnega vključevanja:

- usposabljanje za samostojno življenje,
- vseživljenjsko učenje,
- prebivanje s podporo,
- ohranjanje socialne vključenosti starejših invalidov.

Vloga se odda pri krajevno pristojnem centru za socialno delo.

ZAKON O OSEBNI ASISTENCI

1. Upravičenci

Do osebne asistencije je upravičen uporabnik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- da zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev;
- da je državljan Republike Slovenije s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji ali tujec, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji;
- da je star od 18 do 65 let;
- da živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe;
- da potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

2. Storitve osebne asistENCE so:

- a) storitve, namenjene osebni pomoči uporabnika,
- b) storitve, namenjene pomoči v gospodinjstvu in drugih dnevnih opravilih,
- c) spremstvo,
- d) pomoč na delovnem mestu in v izobraževalnem procesu,
- e) pomoč pri komunikaciji.

3. Komunikacijski dodatek

Gluhemu, slepemu ali gluhoslepemu uporabniku, ki potrebuje izmed storitev osebne asistENCE iz prejšnje točke samo pomoč pri komunikaciji in spremstvu, se odobri osebna asistENca v obsegu 30 ur na mesec. Uporabnik lahko namesto osebne asistENCE izbere denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb, ki je določen v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Prehod mladih na trg dela

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Več informacij o osebni asistenci:

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi_vzv/osebna_asistenca/

Vloga se odda pri krajevno pristojnem centru za socialno delo.